

Obrana je čestná a vznešená, a to vědomí musí podporovati i vojenská knihovna.

Dokáže-li to, splní svůj velký úkol čestně a spojí pevnými pouty přání Kristovo s účinnou láskou k vlasti, kterážto láska jest obměnou prvokřesťanského sebeobětování, neboť je právě tak etickou ideou, jako je víra v jsoucnost boží.

Literatura: Dr. Tomáš Trnka: Hledám tajemství života. — Walt Whitman: Vyhledky demokracie. — R. W. Emerson: Essaye. — T. G. Masaryk: Sebevražda, Otázka sociální.

Vojenství u nás a v cizině.

X:

Literární práce rumunských důstojníků.

14. června m. r. vydalo rumunské ministerstvo armády toto nové nařízení týkající se vydávání literárních prací, vypracovaných důstojníky:

1. Důstojníci jakékoli hodnosti mohou psáti bez předchozího povolení jen do odborných vojenských listů, uznaných za takové listy ministerstvem armády. Za články v podobných listech publikované odpovídá dotčené ředitelství i s autorem.

Věškerá tělesa a služby mají vyjít co nejvíce vstříc administracím podobných listů a mohou důstojníkům, předplaceným na ten onen list, srážeti předplatné s jejich platů a zasílati je přímo příslušné administraci listu.

Vydání knih nebo brožur vojenského rázu, sepsaných některým důstojníkem, musí býti schváleno těmito instancemi:

- a) hlavním štábem, pokud běží o knihy, které mají všeobecný vojenský ráz,
- b) inspektoráty zbraní, co se týká děl, pojednávajících jen o určité zbraní,
- c) armádními sbory (ředitelstvími nebo službami), u nichž dotčený důstojník je zařazen, a to jde-li o knihy takové, které vyžadují schválení hlavního štábu nebo inspektorátu zbraní.

Povolení, udělená inspektoráty zbraní, ředitelstvími, službami a armádními sbory, musí býti oznámena hlavnímu štábu s uvedením stručného obsahu příslušného díla.

Autorům je přísně zakázáno rozváděti v takových pracích otázky rázu důvěrného nebo tajného.

K vydání knihy nebo brožury nevojenského rázu není potřebí zvláštního povolení; autor v tomto případě je odpověden ministerstvu armády, jen co se týká zachování všeobecných zásad, požadovaných od důstojnického stavu (obsah díla a p.). V podobných publikacích však nesmějí býti nikdy vedeny polemiky jakéhokoli rázu a rozváděny otázky politické.

Doporučování knih pro armádu činí na žádost autora jen hlavní štáb. Toto doporučení nesmí však býti otištěno v knize. Event. podpory na vydání díla uděluje výhradně ministerstvo armády na návrh hlavního štábu, a to jen jednou (při prvním vydání díla).

Reprodukovati předpisy, směrnice, instrukce, jakož i mapy vůbec za účelem obchodním je přísně zakázáno; to může se státi jen po předběžném povolení od hlavního štábu.

Štábní kapitán V. Kretschmer:

Sbory pohraniční stráže v Polsku.

(Podle různých polských pramenů, hlavně „Desetiletí polské branné moci 1918 až 1928“, Varšava 1928.)

(Dokončení.)

Osvětová a kulturní činnost.

Na osvětovou práci, prováděnou podobně jako v armádě, klade se velký důraz. Instruktoři pracují často za obtížných poměrů. Vojín KOP. pocituje předně jako krivdu delší přesenní službu; při namáhavé, ba často vysilující službě mezi obyvatelstvem k státu lhostejným a často nepřátelsky naladěným (Ukrajinci, Bělorusové, Litevci) v širých prostorách málo zalidněných a téměř bez cest, ztrácejících se v lesích a močálech, cítil by se vojin opuštěným a snadno by podléhal svodům rozkladné propagandy a úplatků („lapůvky“), kdyby necítil, že se jeho velitel o něho pečlivě stará.

Na osvětové účely se proto věnuje v pohraničí hodně peněz. Zařizují se „vojenské jizby“ (światlica żołnierska), „domy vojáka“, knihovny a čítárny, vojenská divadla, kina, podporuje se tvoření kroužků hudebních, kupují se radiové přístroje, pořádají se kratší i delší poučné vycházky a vyjíždky, pořádají se závody a oslavy.* Nejlépe se osvědčilo pořádání společných večerů, besed (pogadanki), krátkých přednášek a proslavů; vyučování negramotných a málo gramotných v rozsahu obecné školy je povinné. Zvláštní osvětoví referenti, kteří mají býti přiděleni všem oddílům KOP., jsou speciálně školeni.

Sbor pohraniční stráže koná na zanedbaném polském východním pohraničí důležitou uvědomovací, kulturní práci. Styk s občanstvem se hledí rozvíjet. Na závody, koncerty a oslavy mají — hlavně v památkové dny jednotlivých oddílů nebo v státní svátky — přístup široké vrstvy občanstva, jež se tak sbližují se státotvorným živlem.

Každý prapor má družstevní prodejnu (spółdzielnia) s odbočkami u jednotlivých rot, eskadron a strážnic, jež dodává nejen vojsku, ale často i okolnímu občanstvu předměty první potřeby za levné ceny. Již tato propaganda je významná. Výtěžků se používá k účelům osvětovým a k podporování sportovního a závodního ducha (ceny při závodech a p.).

Tělovýchova a sport jsou čile pěstovány, a to často ve styku s místním občanstvem, hlavně ovšem mládeží. Pěstuje se hlavně lehká atletika, kopaná, plavání, veslařství, jízda na koni a lyžařství. Pořádají se utkání jak mezi jednotlivými oddíly, tak s místními kluby. Co rok je pořádán štafetový běh podél hranic.

Důstojníci i mužstvo KOP. má příležitost často pomáhat při živelních pohromách, jako povodních a požárech, lékaři při onemocnění. Mimo to se opravují cesty a mosty a pomáhá se při stavbách obecně prospěšných budov. Za neúrody na Vilensku roku 1928 poskytovala se zdarma strava hladovějícím. Existují vlastní hasičské sbory.

U sboru pohraniční stráže tráví co rok prázdniny v letních táborech tisíce mladých polských skautů a skautek; počet táborů vzrostl ze 14 roku 1925 na 57 roku 1929. Mládež získává pobytem na zdravém vzduchu, poznává nové kraje.

*) 1929 bylo u KOP.: 510 knihoven s 56.000 knihami (68.000 svazků), jež byly půjčovány vojínům i civilním občanům, 294 światlic, 27 kin, 33 ochot. div., 100 radiových přístrojů, 30 družstevních prodejen se 54 obchody a 4 „Domy vojáka“. Osvětovou práci v celé armádě vydatně podporuje polský „Bílý kříž“.

a při tom působí na mládež cizí v pohraničním pásmu; i tím se pohraničí stále pevněji připoutává a získává pro polskou státní myšlenku. Vliv KOP. v tom směru je stále patrnější a přiznávají to i Rusové.

Stejnokroj KOP. je stejný jako u řadového vojska, jen barva výložků a čepice jsou jiné. Výložky pěchoty i praporec na límci jezdeckého sboru jsou modré a zelené. Čepice jsou kulaté (ne čtyřboké) se zelenou paspulí na hraně a s temně modrým okrajem; vrch je černý se stříbrnými dracouny; vpředu je plechový státní znak jako u vojska (orlice).

Sbor pohraniční stráže se v Polsku velmi dobře osvědčil. Provedl pacifikaci pohraničí a udržuje tam vzorný pořádek.*) Není pochyby, že i za výjimečných poměrů, jež by mohly nastati, bude moci dobře splniti důležitou úlohu, jež mu nepochybně bude svěřena, t. j. kryt hranic. Zvláště, bude-li zesílen dělostřelectvem.

Rozpočtem na rok 1929/30 byl počet KOP. stanoven takto: 924 důstojníků a 25.532 mužstva. Z toho 23.092 mužstva přesenní služby, ostatní poddůstojníci z povolání.

Pohraniční stráž.

Jak už bylo ukázáno v úvodě tohoto článku, od počátku obnovení Polska šlo na jeho hranicích s Německem a Československem, stanovených krom výjimek pevně mírovou smlouvou, hlavně o ochranu celní. Poměry nevyžadovaly tam silné vojenské ostrahy.

„Vojenská pohraniční stráž“, „pohraniční střelci“ ani „strážní prapory“ se neosvědčily. Podle nařízení min. rady z 20./3. 1920 přikročilo proto ministerstvo financí k tvoření civilní celní stráže, jež měla býti definitivní.

Vystřídání vojenských strážních praporů, přejmenovaných zatím na celní prapory, protáhlo se až do konce roku 1922. Vytvořená celní stráž neměla však pevného právního podkladu. Byla utvořena usnesením min. rady a schválena sice sněmem roku 1922, ale návrh zákona předložený ministerstvem financí sněmu 1924 o její kompetenci a organizaci nebyl schválen. Od počátku byla provisoriem, jež mělo na vybranou tři celní systémy po bývalých okupantech: ruský systém byl vhodný pro hospodářsky slabý policejní stát, jenž kladl velký důraz na přísné střežení hranic, německý odpovídal potřebám státu průmyslového, snažícího se o hospodářskou expansi, méně se starajícího o střežení hranic ve smyslu hospodářském, rakouský systém byl asi uprostřed mezi nimi. Úplně nevyhovoval novému státu žádný. Celní stráž trpěla v té době i tím, že stále zdůrazňovaný vojenský charakter nebyl v praxi ministerstvem financí nijak prováděn. Provisoriem a neurčitostí trpěly jak zájmy státu, tak osobní zájmy členů stráže, takže situace byla horší a horší.

Jako jinde je i u pohraniční stráže po květnu 1926 (převrat maršálka Pilsudského) zřejmá nekompromisní snaha o zlepšení.

Roku 1927 bylo přikročeno k nové reorganizaci celní stráže pomocí vojska. Prvním krokem bylo jmenování aktivního plukovníka, později generála, hlavním inspektorem, později velitelem celní stráže.

Brzo poté, 22. března 1928, bylo vydáno nařízení presidenta republiky

*) Ozbrojených tlup, jež chtěly překročit hranice, bylo v roce 1924/25 89, 1928/29 už jen 2. V pohraničí bylo pochyťáno 1924/25 51 lupičských band, 1928/29 už se jich ukázalo jen 5. Počet loupežných přepadení klesl v témž období s 21 na 7.

o pohraniční stráž, jímž byl položen pevný zákonný podklad pro sbor do budoucna.

Pohraniční stráž je nyní organisována a spravována vojensky. Je podřízena v míru ministerstvu financí; ve věcech celní ochrany je výkonným orgánem úřadů celních. Ve věcech veřejné bezpečnosti na hranicích je výkonným orgánem státní administrativy (min. vnitra), ve věcech obrany státu pracuje těsně s min. wojenství. V čas potřeby (napětí, mobilisace, válka) stane se pohraniční stráž součástí branné moci státu. V čele má velitele (nyní je to aktivní plukovník), jenž má k ruce štáb. Velitele jmenuje prezident republiky na návrh min. rady, přednesený min. financí po dohodě s min. wojenství.

Sbor se doplňuje nyní jedině důstojníky a mužstvem v záloze; nevojáci byli propuštěni. Členové pohraniční stráže jsou státními zaměstnanci. Při nastoupení do služby skládá se zvláštní přísaha. Definitivním stane se nový člen zpravidla po 3 letech. Kromě toho obsazuje ministerstvo wojenství v dohodě s min. financí mnoho míst vyššími i nižšími důstojníky i mužstvem činné služby. Služba u pohraniční stráže se u nich považuje za činnou vojenskou službu se všemi právy i povinnostmi. Všeobecné služební povinnosti pohraniční stráže jsou upraveny zvláštními předpisy, obdobnými nebo shodnými s předpisy vojenskými.

Pohraniční stráž střeží nyní přes 3200 km hranic s Německem, Československem a Rumunskem (kromě Suwalkovska v samém sousedství Litvy a úseku na Dněstru na hranicích s Rumunskem).

Celý úsek hranic je rozdělen na 5 „okruhů“ s okružními inspektory v čele: mazowiecký, pomoranský, velkopolský, slezský a malopolský (okruž. inspektorát dříve Sanok, nyní Przemyśl). Každý okružní inspektor má rovněž svůj štáb. Okruhům podléhají t. zv. pohraniční inspektoráty, jichž je celkem 24. Jím jsou podřízeny — každému čtyři — komisariáty, komisariátům podléhají stanice pohr. stráže (placówka). Stanice má mít 13 mužů (družstvo).

Službu finanční stráže v zemi obstarává zvláštní okružní inspektorát (Varšava) s komisariáty ve větších průmyslových a obchodních střediscích.

Ústřední škola pohraniční stráže je v Górá Kalwarja u Varšavy; ta školí v několikaměsíčních kursech veškeré mužstvo sboru; tam se cvičí pro pohraniční službu i psi.

Ústroj a hodnostní odznaky jsou podobné vojenským. Nedávno bylo nařízeno, aby se příslušníci vojska a pohraniční stráže navzájem zdravili.

Výzbroj pohraniční stráže byla v posledních letech značně zlepšena. Užívá se karabin s bodákem, pistolí (naše vz. 24), světlometů, raket a j. Také spojení a styk byl zlepšen.

Výcvik je vojenský. Střežení hranic se vykonává v sledech do hloubky.

Pohraniční stráž provádí také branný výcvik mládeže v pohraničí. Polskou státní myšlenku upevňuje podobně jako KOP. Má své knihovny.

Od reorganisace roku 1928 se úroveň polské pohraniční stráže bez odporu zvýšila. Proti dřívějšímu byly zvýšeny její platy 25% pohraničním přírůbkem. K zavedení pořádku přispěla ovšem i značná kárná pravomoc funkcionářů pohraniční stráže: Kromě napomenutí a důtky může být osoba mužstva potrestána představeným zákazem opustiti kasárna až na 14 dní, vězením až do 7 dní. Disciplinární komise trestá kromě toho degradací o jeden stupeň nebo propuštěním ze služby. Důstojníci pohraniční stráže mohou být kromě ústní a písemné důtky potrestáni představenými domácím vězením až do 21 dní. Za úmyslné neplnění rozkazů je stanoven trest vězení do 6 měsíců, svévolné vy-

hnutí služebním povinností se trestá vězením do 3 měsíců, samovolné vzdání s úmyslem trvalého vyhnutí službě 6—12 měsíců; zbabělost ve službě se trestá 2 lety vězení. Těžce je trestána urážka představeného a vyššího (do 3 let), vypovězení poslušnosti před mužstvem (do 3 let), společné vystoupení a násilí (do 10 let), nedbalý dozor nad podřízenými (do 6 let), napomáhání k útěku zadrženým (do 12 let) a p.

Početní stav pohraniční stráže je značně nižší než KOP. V rozpočtu 1929/30 je vykázáno 275 důstojníků a 5784 mužů pohraniční stráže.

Hodnosti jsou rozděleny na důstojníky (velitel pohraniční stráže, nadinspektor, inspektor, nadkomisař, komisař, podkomisař, aspirant) a mužstvo (starší přodovnik, přodovnik, starší pohraniční strážník, pohraniční strážník).

*

Celkem lze říci, že se Polsko o ochranu svých hranic s vojenského hlediska postaralo velmi dobře.

Na východě a na severovýchodě udržuje proti SSSR. a Litvě (na hranicích s Lotyšskem jen pro souvislost) poměrně silný speciální vojenský sbor pohraniční stráže, složený z pěchoty a jezdeckva. Ten je sice správně podřízen min. vnitra, s nímž je v těsném styku při udržování veřejné bezpečnosti v pohraničí, ale pokud se týká vojenského střežení hranic, podléhá přímo min. vojenství. Koná tedy kromě celní a bezpečnostní služby už v míru kryt hranic. Vybaven je už v míru tak, že může přijmouti boj kdykoliv.

Na 1 km hranic připadá už v míru průměrně asi 12 mužů KOP.

Hranice s Československem, Německem a Rumunskem střeží slabší, vojensky organizovaná civilní pohraniční stráž. Ta podléhá sice v míru min. financí ale pracuje těsně s min. vojenství, jež uplatňuje svůj vliv velitelem, řadou vyšších a nižších důstojníků a poddůstojníků k ní komandovaných.

Na 1 km hranice připadají průměrně 2 muži pohraniční stráže.

Za konfliktů budou podléhati oba sbory přímo a po všech stránkách ministerstvu vojenství.

Z cizích revu.

Rivista di artiglieria e genio, LXIX. ročník (1930).

Číslo VII — červenec.

Brig. gen. E. Cardona: *Iniziativa*.

Autor shrnuje citáty o iniciativě z různých článků italských předpisů (Norme generali) a definuje ji jako „právo a povinnost podřízeného — jenž se nemůže včas dorozumět s představeným — předvídati, rozhodnouti a započítí akci, která není sice nařízena v rozkazech představeného, jejíž účel však souhlasí s vytčeným cílem a s rámcem operací celku.“

Iniziativa je mohutným morálním činitelem a závažným prvkem úspěchu, zůstává však vždy dvousečnou zbraní, jež, bylo-li jí nevhodně užito, může zmařit původní plán manévru; od podřízeného vyžaduje správné chápání situace a úkol celku a vědomí odpovědnosti, aby se snad nezvrhla v kritizování a přestupování rozkazů a předpisů. Představený musí určití všeobecný účel operace a stanovit podřízeným úkoly v mezích tím širších, čím větší jednotce podřízení velí. Během operací sleduje pečlivě provádění, aby včas zamezil akce, které by mohly ohrozití zdar jeho plánu nebo nevhodně jej nutily k akcím rozptylujícím jeho úsilí. Celkem je *iniziativa* podřízených věcí vzájemné důvěry ve vyššího velitele, bez níž klesá často v neukáznost.